

دانشگاه پیام نور

مرکز اصفهان

رشته مشاوره پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره: (M.A)

گرایش: مشاوره خانواده

عنوان:

فرا تحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران

استاد راهنما:

دکتر اعظم مرادی

نگارنده:

سارینا مرادپور

تیر ماه ۱۴۰۰

دانشگاه پیام نور
مرکز آصفهان

تاریخ:
شماره:
پیوست:

صورتجلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

خانم: سارینا مرادپور رشته: مشاوره گرایش: مشاوره خانواده شماره دانشجویی: ۹۸۰۰۰۳۰۵۰ تحت عنوان:
فرا تحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران
جلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد نامبرده با حضور هیات داوران در روز سه شنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۲۲ ساعت صبح ۱۰ در دانشگاه پیام نور مرکز آصفهان برگزار و پس از ارزیابی پایان نامه مذکور به شرح زیر ارزیابی گردید.

نمره دفاع بر مبنای ۱۸	نمره دستاورد پژوهشی*	نمره نهایی
۱۸		
به عدد		
به حروف	هجده تمام	
	درجه ارزشیابی	

ردیف	هیات داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه دانشگاهی	محل خدمت	امضاء
۱	استاد راهنما	دکتر اعظم مرادی			
۲	استاد راهنمای همکار				
۳	استاد مشاور				
۴	استاد داور	دکتر زهرا مردانی	استادیار	سمیرا مرادپور	
۵	نماینده تحصیلات تکمیلی	عباس اسدی			

نمره نامبرده بر اساس بخشنامه ها و دستورالعمل های مربوط به دستاوردهای پژوهشی مستخرج محاسبه و در تاریخ نهایی شده است.

نام و امضای کارشناس پژوهشی مرکز

*نمره دستاورد پژوهشی برابر دستورالعمل مربوط در مهلت مقرر پس از دفاع تعیین شده و توسط کارشناس پژوهشی محاسبه و نمره نهایی اعلام می گردد.

تعهدنامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب سارینا مرادپور دانش آموخته ی دوره کارشناسی ارشد رشته مشاوره خانواده به شماره دانشجویی ۹۸۰۰۰۳۰۵۰ مرکز/واحد اصفهان در تاریخ ۱۴۰۰/۰۴/۲۲ از پایان نامه خود تحت عنوان فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران، با کسب نمره ۱۸ دفاع نموده ام بدین وسیله موارد سه گانه ذیل را گواهی می نمایم:

۱-مطالب مندرج در این پایان نامه، نتیجه تحقیق شخصی بوده و چنانچه در نگارش و تدوین پایان نامه خود از فکر، ایده نوشته و آثار افراد دیگری بهره گرفته ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و مآخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد را بر عهده خویش دانسته و پاسخگویی آن خواهم بود.

۲-چنانچه بر اساس مطالب مندرج در پایان نامه خود قصد چاپ و انتشار مقاله، کتاب و ... را داشته باشم. استاد راهنما را مطلع نموده را مطلع نموده و با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب و هر نوع تولیدات علمی، به صورت مشترک مبادرت می نمایم.

۳-کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و نوآوری ناشی از تحقیق در موضوع این پایان نامه به دانشگاه پیام نور تعلق دارد.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا:

سپاسگزاری

سرکارخانم دکتر مرادی، استاد راهنمای عزیز؛

چگونه سپاس گویم مهربانی و لطف شما را که سرشار از عشق و یقین است و تأثیر علم آموزیتان که چراغ روشن هدایت را بر کلبه محقر وجودم فروزان ساخته است. آری در مقابل این همه عظمت و شکوه شما نه توان سپاس است و نه کلام وصف.

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تأثیر داشتن فرزند با نیاز ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران بود. برای دستیابی به این هدف یک سوال اصلی و پنج سوال فرعی در مورد تأثیر داشتن فرزند با نیاز ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران مطرح گردید و میزان تأثیر هر یک از انواع نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین نیز مورد بررسی قرار گرفت. به منظور پاسخگویی به سوالات فراتحلیل، از مجموعه پژوهش‌های انجام شده درباره‌ی تأثیر داشتن فرزند با نیاز ویژه بر رضایت زناشویی والدین در سطح کشور در فاصله سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۹۹، پژوهش‌هایی که از لحاظ روش شناختی مورد قبول بود و شرایط ورود به فراتحلیل را داشت، انتخاب گردید (۲۰ مقاله). این مقالات حاوی ۲۷ اندازه اثر در مورد تأثیر داشتن فرزند با نیاز ویژه و انواع آن بر رضایت زناشویی والدین بود. حجم مجموع نمونه‌های این تحقیقات ۳۲۱۴ نفر بود. برای جمع‌آوری اطلاعات از چک لیست فراتحلیل استفاده شد. یافته‌های فراتحلیل نشان داد که اندازه اثر فرزند با نیاز ویژه بر رضایت زناشویی والدین $0/18$ بود ($P < 0/00001$). هم‌چنین بر اساس یافته‌های حاصل شده، اندازه اثر فرزند با ناتوانی ذهنی بر رضایت زناشویی والدین $0/23$ ، اندازه اثر فرزند با ناتوانی یادگیری بر رضایت زناشویی والدین $0/32$ ، اندازه اثر فرزند دارای اختلال اتیسم بر رضایت زناشویی والدین $0/20$ ، اندازه اثر فرزند با آسیب بینایی بر رضایت زناشویی والدین $0/14$ و اندازه اثر فرزند با آسیب شنوایی بر رضایت زناشویی والدین $0/29$ به دست آمد (همگی $P < 0/00001$). نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که اندازه اثر فرزند با نیاز ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران بر اساس معیار تفسیر کوهن در حد کم است. این امر بیانگر اثر افزایش دانش و آگاهی و هم‌چنین سطح تحصیلات والدین در سطح کشور می‌باشد که توانسته تأثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی را کاهش دهد.

واژه‌های کلیدی: رضایت زناشویی، فرزند با نیازهای ویژه، فراتحلیل

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات پژوهش.....
۲	۱-۱- مقدمه.....
۳	۱-۲- بیان مسأله.....
۵	۱-۳- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق.....
۷	۱-۴- اهداف تحقیق.....
۷	۱-۴-۱- هدف اصلی.....
۷	۱-۴-۲- اهداف فرعی.....
۷	۱-۵- سوالات تحقیق.....
۸	۱-۶- تعاریف مفهومی.....
۸	۱-۷- تعاریف عملیاتی.....
۹	فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق.....
۱۰	۲-۱- رضایت زناشویی.....
۱۰	۲-۱-۱- تعریف رضایت زناشویی.....
۱۴	۲-۱-۲- تاریخچه رضایت زناشویی.....
۱۴	۲-۱-۳- اهمیت رضایت زناشویی.....
۱۶	۲-۱-۴- عوامل موثر بر رضایت زناشویی.....
۲۱	۲-۱-۵- نظریه های رضایت زناشویی.....

۲۴	۶-۱-۲- هم بسته های رضایت زناشویی.....
۳۱	۷-۱-۲- راه های افزایش رضایت زناشویی.....
۳۲	۲-۲- تأثیر داشتن فرزند با نیاز ویژه بر رضایت زناشویی.....
۳۴	۳-۲- تحقیقات انجام شده.....
۳۴	۱-۳-۲- تحقیقات انجام شده در داخل کشور.....
۳۸	۲-۳-۲- تحقیقات انجام شده در خارج از کشور.....
۴۳	فصل سوم: روش شناسی تحقیق.....
۴۴	۳-۱- نوع تحقیق.....
۴۴	۲-۳- جامعه آماری.....
۴۴	۳-۳- نمونه و روش نمونه گیری.....
۴۵	۴-۳- ابزار پژوهش.....
۴۵	۵-۳- شیوه ی اجرا.....
۴۶	۶-۳- روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
۴۷	فصل چهارم: یافته های تحقیق.....
۴۸	۱-۴- مقدمه.....
۴۸	۲-۴- یافته ها.....
۴۸	۱-۲-۴- سوال اصلی.....
۵۲	۲-۲-۴- سوالات فرعی.....
۵۲	۱-۲-۲-۴- سوال فرعی اول.....
۵۳	۲-۲-۲-۴- سوال فرعی دوم.....
۵۵	۳-۲-۲-۴- سوال فرعی سوم.....
۵۶	۴-۲-۲-۴- سوال فرعی چهارم.....
۵۷	۵-۲-۲-۴- سوال فرعی پنجم.....
۵۹	فصل پنجم: بحث، نتیجه گیری و پیشنهادها.....
۶۰	۱-۵- بحث و نتیجه گیری.....
۶۰	۱-۱-۵- سوال اصلی.....

۶۱	۵-۱-۲- سوالات فرعی.....
۶۱	۵-۲-۱-۱- سوال فرعی اول.....
۶۲	۵-۲-۱-۲- سوال فرعی دوم.....
۶۳	۵-۲-۱-۳- سوال فرعی سوم.....
۶۴	۵-۲-۱-۴- سوال فرعی چهارم.....
۶۵	۵-۲-۱-۵- سوال فرعی پنجم.....
۶۶	۵-۲- محدودیت های تحقیق.....
۶۷	۵-۳- پیشنهاد های تحقیق.....
۶۷	۵-۳-۵- پیشنهاد های پژوهشی.....
۶۷	۵-۳-۲- پیشنهاد های کاربردی.....
۶۸	فهرست منابع و مآخذ.....

فهرست جداول

- جدول (۱-۴) مشخصات تحقیقات انتخاب شده برای فراتحلیل تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۴۸
- جدول (۲-۴) نتایج فراتحلیل میزان تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۰
- جدول (۳-۴) مشخصات تحقیقات انتخاب شده برای فراتحلیل تاثیر داشتن فرزند کم توان ذهنی بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۱
- جدول (۴-۴) نتایج فراتحلیل میزان تاثیر داشتن فرزند کم توان ذهنی بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۲
- جدول (۵-۴) مشخصات تحقیقات انتخاب شده برای فراتحلیل تاثیر داشتن فرزند با اختلال اتیسم بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۳
- جدول (۶-۴) نتایج فراتحلیل میزان تاثیر داشتن فرزند با اختلال اوتیسم بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۳
- جدول (۷-۴) مشخصات تحقیقات انتخاب شده برای فراتحلیل تاثیر فرزند با ناتوانی یادگیری بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۴
- جدول (۸-۴) نتایج فراتحلیل میزان تاثیر داشتن فرزند با ناتوانی یادگیری بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۵
- جدول (۹-۴) مشخصات تحقیقات انتخاب شده برای فراتحلیل تاثیر فرزند با آسیب بینایی بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۵
- جدول (۱۰-۴) نتایج فراتحلیل میزان تاثیر داشتن فرزند با آسیب بینایی بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۶
- جدول (۱۱-۴) مشخصات تحقیقات انتخاب شده برای فراتحلیل تاثیر فرزند با آسیب شنوایی بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۶
- جدول (۱۲-۴) نتایج فراتحلیل میزان تاثیر داشتن فرزند با آسیب شنوایی بر رضایت زناشویی والدین در ایران..... ۵۷

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

زندگی زناشویی زن و مرد با ازدواج و تشکیل خانواده آغاز شده و رضایت زناشویی تضمین کننده سلامت روانی خانواده محسوب می شود. رضایت زناشویی را می توان به عنوان منبع نظام خانواده یا حتی بخشی از نیروهای تامین کننده حیات و احیا کننده خانواده دانست (شادمانی، ۱۳۹۷). رضایت زناشویی، احساس خشنودی، رضایت و داشتن تجارب مسرت آمیز توسط زن و شوهر، وقتی که آن ها همه جنبه های زندگی مشترکشان را در نظر می گیرند، تعریف شده است (مرتضایی و رضازاده، ۱۳۹۹).

عوامل مختلفی از جمله: عواطف منفی و ارتباط بین زوجین، شخصیت و تنیدگی، تعارض کار- خانواده، بی اشتیاقی اخلاقی و ویژگی های شخصیتی افراد تاثیرات پایداری بر رضایت زناشویی می گذارد (صلایانی، ابراهیم آباد، طباطبایی و عباس زاده، ۱۳۹۹).

اگرچه فرزندپروری به طرز شگفت انگیزی پیچیده، خسته کننده، پرمسئولیت و شغلی بی پاداش محسوب می شود اما در عین حال با بالا ترین گذشت، فداکاری، عشق و لذت بشری گره خورده است. زوج های دارای فرزند، داشتن فرزند را تجربه ای معنا بخش به زندگی توصیف می کنند و رضایت از زندگی و هیجانان مثبت بیشتری در مقایسه با زوج های بدون فرزند گزارش می دهند؛ اما در عین حال فرزندپروری برای همه والدین تجربه ای دشوار و استرس زا به نظر می رسد و این مسئله برای والدین دارای کودکانی با مشکلات روانشناختی یا نیاز های ویژه پیچیده تر می شود (بوگلز و رستیفو^۱، ۲۰۱۴).

گفته می شود کمتر متغیری به اندازه تولد فرزند، آهنگ و تعادل خانواده را به هم می ریزد، حال اگر این عضو جدید نارسایی هم داشته باشد وضعیت از آن چه انتظار می رود بدتر خواهد شد (هیدا، جیمز هالی و هارون ابات^۲، ۲۰۱۰)؛ بنابراین اثرات تولد یک کودک ناتوان بر خانواده خیلی عمیق است زیرا بروز کم توانی در فرزند یا فرزندان علاوه بر اینکه ارتباط مادر و کودک را تهدید می کند، اختلال های عاطفی و اقتصادی زیادی را در خانواده ایجاد می کند.

¹ Bogles & Restifo

² Hedda, James Hallie & Aaron Ebate

از عوامل تنیدگی زای موثر بر والدین کودکان ناتوان می توان به سختی ها و فشارهای مالی، مشکلات پزشکی، تجویز داروهای خاص، هزینه های بیمارستان و درمان های ویژه، مشکلات عاطفی خانواده نظیر مراقبت افراطی یا طرد کودک، قربانی کردن سایر کودکان و افزایش تعارضات خانوادگی اشاره کرد (راجرز، مارتون و تانوک، ۲۰۰۹).

والدین کودکان دارای ناتوانی در جستجوی کمک و پیدا کردن منابع مناسب و برنامه های اجتماع محور برای فرزند خود، نگران پیشرفت رشد کودک خود بوده و با تقاضاهای ناشی از مشکلات رفتاری کودک خود مواجه اند (لانگ، ۲۰۰۹). این کودکان با گستره ای از رفتارهای غیر انطباقی چون اضطراب اجتماعی، اجتناب اجتماعی، تحریک پذیری و رفتارهای حرکتی قالبی و تکراری، فشار روانی مضاعفی بر والدین وارد می کنند (آبدوتو، برادی و کاور، ۲۰۰۷) که به خودی خود می تواند رضایت زناشویی والدین را کاهش دهد.

در زمان تولد کودک ناتوان، همسران خود یا دیگری را مسئول تولد فرزند ناتوانشان می دانند و به دنبال مشاجرات خانوادگی به میان می آید و در نهایت به مشکلات روانی و عدم سازگاری و کاهش رضایت زناشویی والدین منجر می شود (هاردن، ۲۰۰۵).

این تحقیق به فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران می پردازد.

۲-۱- بیان مسأله

بدون شک خانواده، نخستین و مهم ترین بستر رشد همه جانبه ی انسان محسوب می شود و از دیر باز نقش ها و کارکردهای خانواده مورد توجه روانشناسان، جامعه شناسان و متخصصان تعلیم و تربیت بوده است. زندگی زناشویی زن و مرد با ازدواج و تشکیل خانواده شروع می شود و رضایت زناشویی تضمین کننده سلامت روانی خانواده محسوب می گردد (ارجمندینا، افروز و نامی، ۱۳۹۲).

رابطه زناشویی یکی از رابطه های قوی انسانی محسوب می شود که کیفیت آن پیامدهای گوناگون برای همسران، فرزندان و دیگر اعضای خانواده و در نهایت جامعه دارد. زوج های سالم، خانواده های سالم و خانواده های سالم، جامعه ی سالم را می سازند. بنابراین برای داشتن جامعه ای سالم، باید به سلامت نخستین واحد اجتماعی، یعنی

¹ Rogers, Wiener, Marton & Tannock

² Long

³ Abbeduto, Brady & Kover

⁴ Harden

سلامت خانواده اهمیت داد. یکی از عوامل تعیین کننده ی سلامت خانواده، رضایت زناشویی است. رضایت زناشویی ارزیابی شناختی و هیجانی فرد از رابطه ی زناشویی خود است که هم سنجی سودها و کاستی های پیوند زناشویی تراز آن را آشکار می کند. احساس رضایت از پیوند زناشویی و رابطه زناشویی نقش برجسته ای را در کارکردهای بهنجار خانواده ایفا می کند (کیانی پور، محسن زاده و زهراکار، ۱۳۹۶).

رضایت زناشویی هنگامی وجود دارد که وضعیت موجود فرد در روابط زناشویی، با آنچه وی انتظار دارد منطبق باشد و نارضایتی زناشویی از عدم تطابق دو وضعیت موجود و مطلوب روابط زناشویی پدید می آید. در واقع رضایت زناشویی یک نگرش مثبت نسبت به بخش هایی از زندگی زناشویی است که توسط زن و شوهر تجربه می شود (مهاجرانی، افروز، ارجمند نیا و قاسم زاده، ۱۳۹۶).

عشق و رضایت زوجین از زندگی زناشویی زمینه هایی هستند که بی تردید در چگونگی رشد و بالندگی خانواده و افراد جامعه موثرند. رضایت زناشویی به صورت مستقیم و غیر مستقیم با پایدار بودن خانواده و کیفیت بهتر زندگی همبستگی دارد ولی نبود آن به تنیدگی، اضطراب و حتی برچیدگی خانواده منجر می شود (خلفی، بشلیده، ارشدی و سودانی، ۱۳۹۷).

عوامل متعددی از جمله احترام متقابل، باورهای زوج، سن ازدواج، مدت زمان زندگی مشترک، اقوام و آشنایان، اعتقادات، همخوانی مذهبی، تعداد و وضعیت سلامت فرزندان در رضایت مندی از زناشویی موثر می باشند (ولی زاده و کرامت، ۱۳۹۸).

به نظر می رسد از جمله عوامل تاثیر گذار بر متغیر رضایت زناشویی، داشتن فرزندی با نیازهای ویژه است. تولد هر کودک می تواند بر پویایی های خانواده تاثیر بگذارد، چرا که والدین و دیگر اعضای خانواده باید تغییرات متعددی را جهت سازش یافتگی با حضور عضو جدید تحمل کنند (طهرانی زاده، مردوخی و حاجی رستمی، ۱۳۹۵).؛ اما در این بین خانواده دارای کودک با نیاز ویژه، علاوه بر تحمل دردها و مشکلات فرزند مبتلای خود، با چالش ها و رنج های مختلف دیگری نیز درگیر هستند. علاوه بر مشکلاتی از قبیل تأمین هزینه های سنگین درمانی، توانبخشی، آموزش و

نگه داری، به هم ریختن روابط اعضای خانواده به خصوص والدین است. اغلب والدین گزارش می کنند که در زندگی زناشویی به شدت آشفتگی، سردرگمی، سردی عاطفی و سردی جنسی را همواره تجربه می کنند (صالح، کاکا برای، افروز و غلامعلی لواسانی، ۱۳۹۶). برای مثال تولد و حضور کودک کم توان ذهنی می تواند تاثیر عمیقی را در خانواده به وجود آورد. کم توانی ذهنی به مجموعه ای از اختلال های مشخص شده با تأخیر شناختی و فیزیکی دائمی، اشاره می کند. عدم پیشرفت در ظرفیت های جسمی یا روانی می تواند مشکلات عدیده ای را برای افراد کم توان و حتی سرپرستان آن ها به وجود آورد (طهرانی زاده، مردوخی و حاجی رستمی، ۱۳۹۵). با تولد یک کودک کم توان ذهنی کارکردهای روانشناختی خانواده به هم می خورد که در سطح کلان، سلامت روان، پویایی و هدفمندی خانواده و در سطح خرد نیز کارکردهایی همچون حل تعارض، استقلال، پیشرفت، تفریح و سرگرمی، ارزش های اخلاقی و مذهبی، ساختار و سازمان، رفت و آمد با اطرافیان، اتحاد، کنترل و حل مسئله را تحت تاثیر خود قرار می دهد. هم چنین ضرورت رسیدگی مضاعف به این قبیل کودکان می تواند بر سلامت روانی و رضایت زناشویی والدین تأثیر گذار باشد (جنا آبادی و ناستی آزایی، ۱۳۸۹).

با توجه به آنچه مطرح گردید و با عنایت به اهمیت بهره مندی از رضایت زناشویی و با توجه به این که تا آنجا که پژوهشگر اطلاع دارد، تا کنون نه تنها در ایران بلکه در سطح جهان نیز فرا تحلیلی در مورد میزان تأثیر داشتن فرزند با نیاز ویژه بر رضایت زناشویی والدین منتشر نشده است، تحقیق حاضر با استفاده از روش فراتحلیل، در پی پاسخگویی به این سوال بود که اندازه ی اثر داشتن فرزند با نیاز ویژه بر رضایت زناشویی والدین بر اساس تحقیقات انجام شده در سطح کشور چقدر است؟

۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق

تا پایان نیمه ی اول قرن بیستم از تأثیر فرزندان بر رضایت یا عدم رضایت زناشویی صحبتی نبود. اما امروزه با تأکید بر نقش فرزندان در زندگی، آن ها را عاملی مهم در بروز نارضایتی و اختلاف های زناشویی به شمار می آورند؛

چرا که با تولد و حضور فرزند تغییراتی در کارکرد خانواده ایجاد می شود. افزون بر این در سال های اخیر بحث های گسترده ای درباره ی فرآیند روابط زناشویی و کنش کودک مطرح شده است (به پژوه و رضانی، ۱۳۸۴).

با وجود مشکلات بسیاری که والدین برای تولد فرزند خود متحمل می شوند امید به سالم و طبیعی بودن کودک معمولاً موجب احساس اعتماد در آن ها و در نتیجه پذیرش کودک می گردد. اما به محض آگاه شدن والدین از معلولیت فرزند، تمام آرزوها و امیدهای آن ها مبدل به یأس شده و مشکلات شروع می شوند. تولد و حضور کودک با نیازهای ویژه همواره از مسائل قابل توجه و بحث برانگیز بوده است. سازگاری در این وضعیت و پذیرش این واقعیت برای والدین مشکل ساز و استرس زا است. زیرا حضور چنین فرزندی با تأثیر گذاری بر کمیت و کیفیت روابط زناشویی و ایجاد دگرگونی در شرایط معمول خانوادگی و چگونگی تعامل اعضای خانواده می تواند موجب آشفتگی و افزایش میزان استرس در والدین شود و در نتیجه به عملکرد خانواده و رضایت زناشویی آسیب رساند. ضرورت رسیدگی مضاعف به این قبیل کودکان ممکن است موجب بروز یا وخیم تر شدن مشکلات زناشویی شود (به پژوه و رضانی، ۱۳۸۴). سرخوردگی ها، آرزوها، امیدها و رویاهای بر باد رفته و تعدیلی که والدین باید در انتظارات خود برای آینده کودک ایجاد کنند، تحمل صحبت های دیگران، احساس خجالت و پنهان شدن در مکان های عمومی، خدشه دار شدن رابطه فرزند با نیاز ویژه و والدین در اثر جدایی از افراد همسال، مشکلات آموزشی و گاهی وابستگی دراز مدت عاطفی و اقتصادی فرزند با نیاز های ویژه از جمله مشکلاتی هستند که والدین در نگره داری و تربیت این کودکان با آن ها کم و بیش مواجه می باشند (مهاجری، یغمایی، محرابی و قدسی قاسم آبادی، ۱۳۹۴).

در جوامع در حال توسعه و به ویژه ایران همراه با گذر از سنت به مدرنیته در شیوه نگرش و رفتار افراد و خانواده ها تغییراتی به وجود آمده است. لذا آگاهی والدین از مهارت های لازم برای برخورد با مسائل می تواند موجب کاهش تنش های درون و برخورد اصولی و منطقی با مسائل و مشکلات شود.

عدم وجود فراتحلیلی جامع در این مورد نه تنها در ایران بلکه در سطح جهان اهمیت این تحقیق را دوچندان می سازد. نتایج حاصل از این فراتحلیل می تواند چشم اندازی روشن، جامع و عملی در اختیار علاقمندان و افراد ذیربط

قرار دهد. با انجام این فراتحلیل شناختی کلی از میزان تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر خانواده و رضایت زناشویی به دست می آید که با بهره گیری از نتایج آن می توان والدین را آگاه نمود تا از خدمات مشاوره ای برای بهزیستی خانواده و افزایش سلامت عمومی و رضایت زناشویی بهره گیرند و به روانشناسان، روان درمان گران، معلمان مراکز آموزشی و والدین در راستای افزایش رضایت زناشویی کمک نماید.

۴-۱-۱-اهداف تحقیق

۴-۱-۱-۱-هدف اصلی

فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران

۴-۱-۲-اهداف فرعی

۱. فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند کم توان ذهنی بر رضایت زناشویی والدین در ایران
۲. فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با اختلال اوتیسم بر رضایت زناشویی والدین در ایران
۳. فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با ناتوانی یادگیری بر رضایت زناشویی والدین در ایران
۴. فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با آسیب بینایی بر رضایت زناشویی والدین در ایران
۵. فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد تاثیر داشتن فرزند با آسیب شنوایی بر رضایت زناشویی والدین در ایران

۵-۱-سوالات تحقیق

۵-۱-۱-سؤال اصلی

میزان تاثیر داشتن فرزند با نیازهای ویژه بر رضایت زناشویی والدین در ایران چقدر است؟

۵-۲-سؤال های فرعی

۱. میزان تاثیر داشتن فرزند کم توان ذهنی بر رضایت زناشویی والدین در ایران چقدر است؟
۲. میزان تاثیر داشتن فرزند با اختلال اتیسم بر رضایت زناشویی والدین در ایران چقدر است؟
۳. میزان تاثیر داشتن فرزند با ناتوانی یادگیری بر رضایت زناشویی والدین در ایران چقدر است؟
۴. میزان تاثیر داشتن فرزند با آسیب بینایی بر رضایت زناشویی والدین در ایران چقدر است؟

۵. میزان تأثیر داشتن فرزند با آسیب شنوایی بر رضایت زناشویی والدین در ایران چقدر است؟

۱-۶- تعاریف مفهومی

فرا تحلیل: واژه فرا تحلیل، ترجمه مرکب Meta-analysis است و جزء نخست آن یعنی واژه Meta، ریشه یونانی داشته و به معنی in back of یا Behind است و Meta به معنی فرا و یا ورای است (دولانی، حریری و باب الحوائجی، ۱۳۹۳).

رضایت زناشویی: رضایت زناشویی نگرش مثبت و لذت بخشی است که زن و شوهر از جنبه های مختلف روابط زناشویی مثل ارتباط، مسائل شخصیتی، حل تعارض، مسائل مالی، روابط جنسی و فرزندان دارند (سعیدی، محمدزاده ابراهیمی و سلیمانیان، ۱۳۹۷).

فرزند با نیاز های ویژه: کودک با نیاز ویژه کودکی است که علاوه بر ویژگی ها و نیازهای کودکان عادی، ویژگی ها و نیازهای خاصی دارد. از نظر آموزشی، شناختی، هوشی، جسمی (حسی-حرکتی)، عاطفی و اجتماعی تفاوت قابل ملاحظه ای با افراد هم سن خود دارد. دسته بندی های گوناگونی برای نامگذاری افراد با نیازهای ویژه در نظر گرفته اند. در یک دسته بندی این افراد در هشت دسته تقسیم می شوند: ناشنوا و کم شنوا، نابینا و کم بینا، دارای معلولیت جسمی-حرکتی، کم توان ذهنی، دارای اختلالات ارتباطی، دارای اختلالات رفتاری، دارای اختلالات یادگیری و تیزهوش و با استعداد (واحدی، ۱۳۹۸).

۱-۷- تعاریف عملیاتی

فرا تحلیل: منظور از فرا تحلیل در این تحقیق یک روش آماری فرا تحلیلی است که با استفاده از روش هویت و کرامر^۱ (۲۰۰۵) که در چهار مرحله انجام می گیرد.

رضایت زناشویی: منظور از رضایت زناشویی در این تحقیق نمره فرد در پرسشنامه های مورد استفاده در پژوهش های وارد شده به فرا تحلیل مربوط به این تحقیق می باشد.

فرزند با نیازهای ویژه: منظور از فرزند با نیاز ویژه در این تحقیق فرزند با نیازهای ویژه والدین ایرانی است.

¹ Howit & Cramer

فصل دوم

ادبیات و پیشینه تحقیق

۱-۲-رضایت زناشویی

۱-۱-۲-مفهوم رضایت زناشویی

دایرة المعارف فلسفه و روانشناسی، رضایت را خوشی برآمده از آگاهی به یک وضعیت راحت تعریف نموده که معمولاً با ارضای تمایل خاص پیوند خورده است و از آن جا که رضایت به همراه خوشایندی حاصل می شود پس می توان گفت افراد، رضایت را در فکر کردن بر وضعیتی که در وهله ی اول از خوشایندی که برای آن ها حاصل شده، به دست می آورند. با این اوصاف، خوشایندی حالتی است که از ارضای نیاز های نهاده شده در انسان به وجود می آید. حال آن که رضایت از ارزیابی منطقی درباره حالت های خوشایندی ایجاد می گردد و در کنش های متقابل اجتماعی و بروز حالت های روانی افراد نسبت به یکدیگر، به دست می آید. به عبارت دیگر، رضایت حاصل از تعامل بین حالت های خوشایند کننده ی احساس و کندوکاوهای عقلانی در افراد است (کریمی وردنجانی، ۱۳۹۵).

رضایت زناشویی برآوردی از میزان شادکامی و خشنودی موجود در رابطه و نیز فراوانی تعارضات تجربه شده در آن، هم چنین میزان امید به آینده ی ازدواج و تلاش در جهت موفقیت آن است (اسپانیر^۱، ۱۹۷۶).

رضایت زناشویی، انطباق رفتارهای زناشویی زوج ها با یکدیگر و وجود تفاهم و همدلی و عشق بین آن هاست. به عبارت دیگر رضایت زناشویی، وجود یک رابطه ی دوستانه ی منطقی، تفاهم، درک یکدیگر و ارضای نیازهای مادی و معنوی زن و مرد است (کاپلان و مدوکس^۲، ۲۰۰۲).

رضایت زناشویی، وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع احساس خوشبختی، رضایت از ازدواج و رضایت از یکدیگر دارند (بارکر^۳، ۲۰۰۳).

رضایت زناشویی یک حالت ذهنی ست که مزایای ادراک شده و ارزش های حاصل از ازدواج با یک فرد را منعکس می سازد (استون و شاکلفورد^۴، ۲۰۰۷).

رضایت زناشویی ارزیابی هیجانی-شناختی و ذهنی است که یک فرد از رابطه زناشویی خود دارد (بیم^۵، ۲۰۰۷).

رضایت زناشویی به عنوان میزان ادراک زوج از اینکه شریکشان نیاز ها و تمایلات آن ها را برآورده می کند تعریف می شود (میرگاین و کوردووا^۱، ۲۰۰۷).

¹ Spanier

² Kaplan & Maddaux

³ Barker

⁴ Stone & Shackelford

⁵ Bem